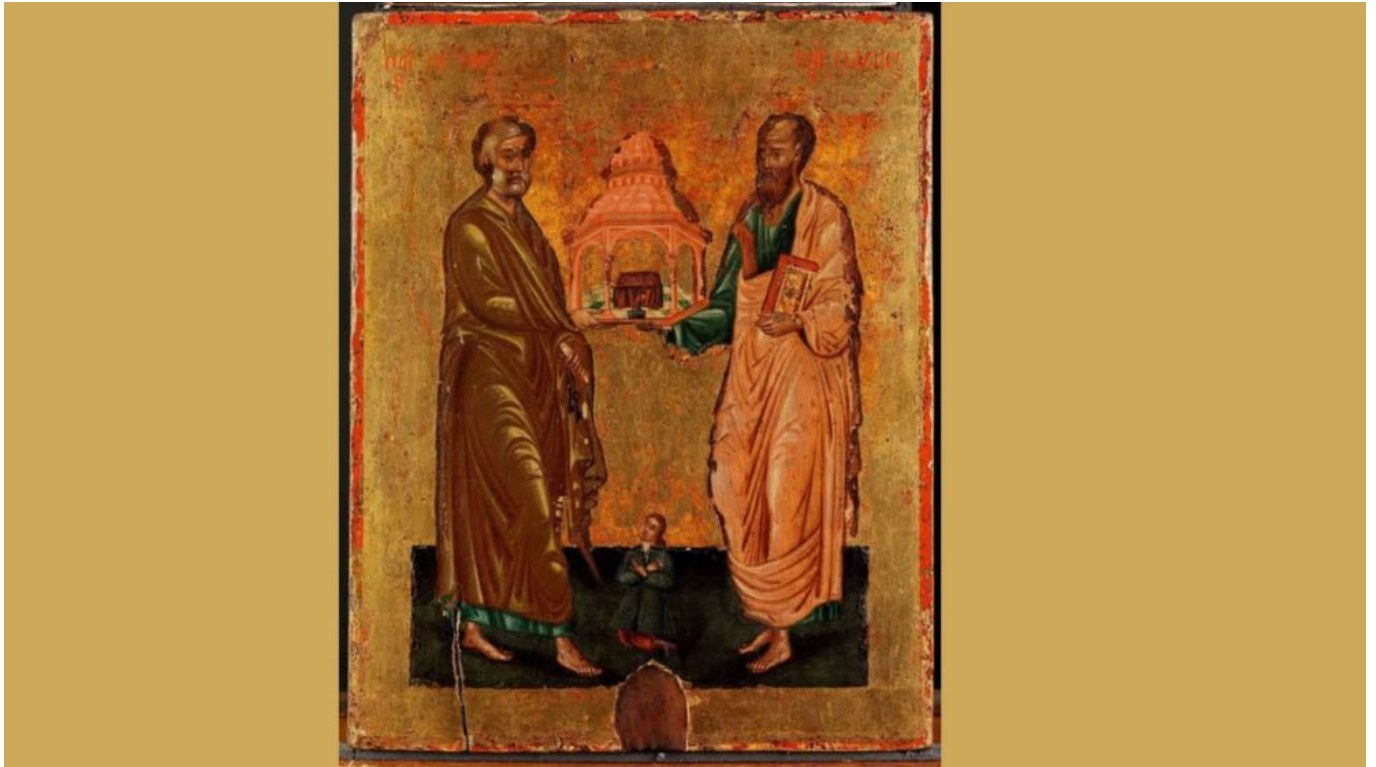
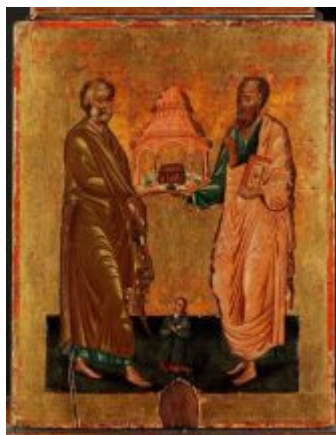

Οι Άγιοι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος - Εικόνα του 18ου αιώνα από το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης

[/ Ορθόδοξες Προβολές](#)

Στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης φυλάσσεται μία ιδιαίτερα αξιόλογη φορητή εικόνα των αρχών του 18ου αιώνα, προερχόμενη από τη Συλλογή Δημητρίου Οικονομόπουλου, η οποία απεικονίζει τους πρωτοκορυφαίους Αποστόλους Πέτρο και Παύλο. Πρόκειται για έργο αυγοτέμπερας σε ξύλο, το οποίο ακολουθεί εικονογραφικό τύπο που ανάγεται στον μεγάλο κρητικό ζωγράφο Άγγελο Ακοτάντο, στον οποίο αποδίδεται το πρωτότυπο πρότυπο της σύνθεσης. Το σωζόμενο έργο αποτελεί μεταγενέστερη επανάληψη του καθιερωμένου αυτού εικονογραφικού τύπου, ο οποίος άσκησε βαθιά επίδραση στη μεταβυζαντινή αγιογραφία.

Η σύνθεση είναι λιτή αλλά ιδιαίτερα εύγλωττη.

Οι δύο Απόστολοι εικονίζονται όρθιοι, στραμμένοι ο ένας προς τον άλλον, συγκλίνοντας προς το κέντρο της εικόνας, όπου κρατούν από κοινού ένα περίτεχνο ομοίωμα ναού. Ο Απόστολος Πέτρος κρατεί συγχρόνως τα κλειδιά, το κατεξοχήν γνώρισμα της αποστολικής του διακονίας, ενώ ο Απόστολος Παύλος φέρει κλειστό Ευαγγέλιο, σύμβολο του θεόπνευστου κηρύγματος και της θεολογικής του διδασκαλίας. Στο κάτω μέρος της εικόνας διακρίνεται μικρή γονατιστή μορφή δωρητή, με τα χέρια σταυρωμένα στο στήθος, σύμφωνα με τη συνήθη πρακτική των μεταβυζαντινών αναθηματικών εικόνων.

Το κεντρικό στοιχείο της παράστασης είναι το ομοίωμα του ναού, το οποίο οι δύο Απόστολοι βαστούν από κοινού. Δεν πρόκειται για την απεικόνιση συγκεκριμένου οικοδομήματος, αλλά για μία βαθύτατα συμβολική παράσταση. Ο ναός δεν συμβολίζει απλώς έναν χώρο λατρείας, αλλά την ίδια την Εκκλησία ως Σώμα Χριστού και ευχαριστιακή κοινότητα, η οποία οικοδομείται «ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Εφ. 2,20). Οι Απόστολοι δεν οικοδομούν έναν υλικό ναό, αλλά παραδίδουν στον κόσμο το μυστήριο της Εκκλησίας, της κοινότητας εκείνης που ζει και τρέφεται από την παρουσία του Αναστάντος Χριστού.

Η κοινή στήριξη του ναού από τον Πέτρο και τον Παύλο εκφράζει μία από τις θεμελιώδεις εκκλησιολογικές αλήθειες της Ορθοδοξίας. Παρά τις διαφορετικές προσωπικότητες, τις διαφορετικές διαδρομές και ακόμη και τις στιγμές έντασης που γνωρίζουμε από την Καινή Διαθήκη, οι δύο κορυφαίοι Απόστολοι μαρτυρούν την ίδια πίστη και υπηρετούν το ίδιο Ευαγγέλιο. Η κοινή παρουσία τους καταρρίπτει κάθε αντίληψη αντιπαραθέσεως μεταξύ των δύο, αναδεικνύοντας ότι η διαφορετικότητα των χαρισμάτων δεν διασπά αλλά υπηρετεί την ενότητα της Εκκλησίας. Η ενότητα αυτή δεν στηρίζεται στην ομοιομορφία των ανθρώπων, αλλά στην κοινή αναφορά τους στον Εσταυρωμένο και Αναστάντα Χριστό.

Δεν είναι τυχαίο ότι η λειτουργική παράδοση της Εκκλησίας εορτάζει μαζί τους δύο Αποστόλους στις 29 Ιουνίου. Η κοινή εορτή τους υπογραμμίζει ακριβώς αυτή τη συμπληρωματικότητα. Ο Πέτρος εκφράζει τη σταθερότητα της αποστολικής μαρτυρίας και την ιστορική συνέχεια του αποστολικού σώματος, ενώ ο Παύλος αναδεικνύει την οικουμενικότητα του Ευαγγελίου και το άνοιγμα της Εκκλησίας προς όλα τα έθνη. Η εικόνα αποτυπώνει εικαστικά αυτή τη θεολογική σύνθεση και προβάλλει την αποστολικότητα ως γνώρισμα ολόκληρης της Εκκλησίας.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η μορφή του δωρητή στο κατώτερο τμήμα της εικόνας. Η μικρή αυτή μορφή δεν αποτελεί απλή διακοσμητική λεπτομέρεια. Εκφράζει τη βαθιά εκκλησιαστική συνείδηση ότι κάθε προσφορά προς την Εκκλησία αποτελεί πράξη πίστεως και συμμετοχής στη ζωή του εκκλησιαστικού σώματος. Ο δωρητής δεν προβάλλεται, αλλά ταπεινά παραμένει στη βάση της εικόνας, αποδίδοντας ολόκληρη την τιμή στους Αποστόλους και, μέσω αυτών, στον ίδιο τον Χριστό.

Από καλλιτεχνικής πλευράς, η εικόνα ακολουθεί τον ώριμο μεταβυζαντινό εικονογραφικό τύπο, ο οποίος διαμορφώθηκε από την κρητική σχολή και γνώρισε ευρύτατη διάδοση στον ελληνικό χώρο κατά τους μεταβυζαντινούς χρόνους. Η αυστηρή μετωπικότητα των μορφών, η χρυσή επιφάνεια του βάθους, η ισορροπημένη συμμετρία της σύνθεσης και η λιτότητα των κινήσεων δεν αποσκοπούν σε φυσιοκρατική απόδοση, αλλά στη φανέρωση της πνευματικής πραγματικότητας. Η εικόνα δεν επιχειρεί να περιγράψει ένα ιστορικό στιγμιότυπο, αλλά να αποδώσει εικαστικά μία διαχρονική θεολογική αλήθεια: ότι η Εκκλησία παραμένει πάντοτε αποστολική, θεμελιωμένη στη μαρτυρία εκείνων που είδαν τον Αναστάντα Κύριο και κήρυξαν το Ευαγγέλιό Του στην οικουμένη.

Για τη Θεσσαλονίκη η παράσταση αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία. Η πόλη συνδέεται άμεσα με την ιεραποστολική δράση του Αποστόλου Παύλου, ο οποίος ίδρυσε εδώ μία από τις πρώτες χριστιανικές κοινότητες της Ευρώπης και

απηύθυνε προς αυτήν τις δύο Επιστολές προς Θεσσαλονικείς, τα αρχαιότερα σωζόμενα κείμενα της Καινής Διαθήκης. Η παρουσία του Πέτρου δίπλα στον Παύλο υπενθυμίζει συγχρόνως ότι η Εκκλησία της Θεσσαλονίκης εντάσσεται στην ενιαία αποστολική παράδοση της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Εκκλησίας.

Η φορητή αυτή εικόνα αποτελεί ένα εξαιρετο δείγμα της μεταβυζαντινής ζωγραφικής αλλά και μία εικαστική ομολογία της αποστολικότητας της Εκκλησίας. Ο Πέτρος και ο Παύλος, κρατώντας ένα ομοίωμα ναού, φανερώνουν ότι η Εκκλησία οικοδομείται διαρκώς πάνω στην πίστη των Αποστόλων, έχει ακρογωνιαίο λίθο τον ίδιο τον Χριστό, ζει από το ίδιο ευαγγελικό κήρυγμα και συνεχίζει αδιάκοπα την αποστολή που Εκείνος ανέθεσε στους μαθητές Του: «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» (Μτ. 28,19). Μέσα από αυτή τη λιτή αλλά βαθιά θεολογική σύνθεση, η εικόνα εξακολουθεί να μαρτυρεί ότι το αποστολικό κήρυγμα παραμένει το αμετακίνητο θεμέλιο της ζωής, της ενότητας και της αποστολής της Εκκλησίας.

Κείμενο: Γραφείο Αναδείξεως και Προβολής των Ιερών Προσκυνημάτων της Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης

Πηγή πληροφοριών και φωτογραφίας: Museum of Byzantine Culture | Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού